

حقوق مخاطب در برابر رسانه های جمعی

ایران، انگلیس و آمریکا

سیدبشیر حسینی اسفیدواجانی

فهرست مطالب

سخن ناشر.....	۱۳
فصل اول: کلیات و مفاهیم.....	۱۵
۱. کلیات و مفاهیم.....	۱۵
۱-۱. مقدمه.....	۱۵
۲-۱. تعاریف و مفاهیم.....	۱۷
۱-۲-۱. حقوق.....	۱۷
۲-۲-۱. مخاطب.....	۱۹
یک. انواع مخاطب.....	۲۰
دو. میل، نیاز و مصلحت مخاطب.....	۲۱
سه. از جذب مخاطب تا مخاطب سازی.....	۲۴
۲-۳-۱. مخاطب و نظریه‌های ارتباطی.....	۲۶
یک. نظریه گلوله‌های جادویی.....	۲۶
دو. نظریه استفاده و رضامندی.....	۲۷
سه. نظریه انتقادی.....	۲۷
چهار. نظریه ماریپج سکوت.....	۲۷
پنج. نظریه کشت.....	۲۸
شش. نظریه امپریالیسم فرهنگی.....	۲۸
هفت. نظریه توطئه.....	۲۸
هشت. نظریه قوانین.....	۲۸

- ۱۱۷.....۳-۱-۲. حق شکایت، پاسخ‌گویی و تصحیح
- ۱۱۸..... الف. در ایران
- ۱۲۰..... ب. در انگلیس
- ۱۲۱..... ج. در آمریکا
- ۱۲۴.....۴-۱-۲. حق احترام به عقاید مذهبی و مقدسات
- ۱۲۴..... الف. در ایران
- ۱۲۵..... ب. در انگلیس
- ۱۲۵..... ج. در آمریکا
- ۱۲۸.....۵-۱-۲. حق حفظ حرمت اشخاص و منع افترا و توهین
- ۱۲۹..... الف. در ایران
- ۱۳۰..... ب. در انگستان
- ۱۳۱..... ج. در آمریکا
- ۱۳۲..... جبران خسارات وارده ناشی از جرم تهمت و افترا
- ۱۳۳..... ۱. خسارت حقیقی
- ۱۳۳..... ۲. خسارت ویژه (خسارت مالی)
- ۱۳۴..... ۳. خسارت احتمالی
- ۱۳۴..... ۴. خسارت کیفری
- ۱۳۸.....۶-۱-۲. حق بهره‌مندی از اطلاعات صحیح و دقیق و منع نشر اکاذیب
- ۱۳۹..... الف. در ایران
- ۱۴۰..... ب. در انگلیس
- ۱۴۲..... ج. در آمریکا
- ۱۴۵.....۷-۱-۲. حق حفظ عفت و اخلاق عمومی و منع هرزه نگاری
- ۱۴۵..... الف. در ایران
- ۱۴۵..... ب. در انگلیس
- ۱۴۶..... ج. در آمریکا
- ۱۴۹.....۸-۱-۲. حقوق مخاطبان آسیب‌پذیرتر
- ۱۴۹.....۱-۲-۱. حقوق کودکان
- ۱۵۵.....۲-۱-۲. زنان
- ۱۵۸..... زنان

- ۱-۲-۳۸. افراد دارای مشاغل خاص سیاسی یا اجتماعی..... ۱۵۸
- ۱-۲-۹. حقوق اقلیت ها..... ۱۶۴
- ۱-۲-۱۰۹. قومی و نژادی..... ۱۶۴
- ۱-۲-۲۰۹. اتباع بیگانه..... ۱۶۷
- ۱-۲-۱۰. حق امنیت..... ۱۷۰
- ۱-۲-۱۱. حق دادخواهی..... ۱۷۱
- الف. در ایران..... ۱۷۱
- ب. در انگلیس..... ۱۷۲
- ۱-۲-۱۲. حق آزادی بیان..... ۱۷۲
- الف. در ایران..... ۱۷۴
- ب. در انگلیس..... ۱۷۵
- ج. در آمریکا..... ۱۷۶
- ۱-۲-۱۴. حق منع سانسور..... ۱۷۸
- الف. در ایران..... ۱۷۹
- ب. در انگلیس..... ۱۸۲
- ج. در آمریکا..... ۱۸۳
- ۱-۲-۱۵. حق بهره مندی از تنوع و تکثر رسانه‌ای..... ۱۸۵
- رابطه مالکیت رسانه‌ها با حق تنوع، تکثر و رقابت رسانه‌ای..... ۱۸۷
- الف. در ایران..... ۱۹۰
- ب. در انگلیس..... ۱۹۱
- ج. در آمریکا..... ۱۹۲
- ۱-۲-۱۷. حق بهره‌مندی مساوی از قانون..... ۱۹۷
- الف. در ایران..... ۱۹۷
- ب. در انگلیس..... ۱۹۷
- ۱-۲-۱۷. پاسداری از احکام مذهبی و قانون اساسی..... ۱۹۸
- ۱-۲-۱۸. رعایت انصاف و بی‌طرفی..... ۱۹۸
- الف. در ایران..... ۲۰۰
- ب. در انگلیس..... ۲۰۱
- ج. در آمریکا..... ۲۰۱
- ۱-۲-۱۹. حق حفظ حرمت و کرامت انسانی..... ۲۰۲

- ۲۰۳.....۲-۱-۲۰. حق بهداشت روانی (پرهیز از خشونت رسانه‌ای)
- ۲۰۴.....الف. در ایران
- ۲۰۵.....ب. در انگلیس
- ۲۱۹.....پی‌نوشت‌ها
- فصل سوم: حقوق مخاطب به تناسب رسانه‌های جمعی.....۲۲۵**
- ۲۲۵.....۱-۳. حقوق مخاطب در برابر مطبوعات (و رسانه‌های چاپی)
- ۲۲۶.....۱-۱-۳. در ایران
- ۲۲۷.....مقررات حقوقی حاکم بر محتوای مطبوعات
- ۲۲۹.....ممنوعیت سانسور در مطبوعات
- ۲۳۰.....طبقه‌بندی جرایم مطبوعاتی
- ۲۳۶.....محدودیت‌ها و جرایم مطبوعاتی در قوانین ایران
- ۲۳۸.....۲-۱-۳. در انگلیس
- ۲۳۹.....محدودیت‌های آزادی مطبوعات
- ۲۴۰.....۳-۱-۳. در آمریکا
- ۲۴۱.....۲-۳. حقوق مخاطب در برابر تلویزیون و رادیو
- ۲۴۱.....۱-۲-۳. کلیات
- ۲۴۲.....مقدمه: شیوه‌های اداره رادیو و تلویزیون
- ۲۴۳.....وضعیت حقوقی ویژه رادیو و تلویزیون
- ۲۵۶.....۳-۳. حقوق مخاطب در برابر تبلیغات بازرگانی و پخش آن
- ۲۵۷.....اهداف و اصول کلی در پذیرش، تولید و پخش آگهی‌ها
- ۲۵۸.....موارد ممنوع در تبلیغات بازرگانی
- ۲۵۹.....۴-۳. حقوق مخاطب در برابر رسانه‌های نوین نظیر الکترونیک و دیجیتال
- ۲۶۴.....تعریف جرایم رسانه‌های الکترونیک
- ۲۶۴.....عناصر جرایم رسانه‌های الکترونیک
- ۲۶۴.....عنصر مادی: انتشار و در معرض اطلاع عموم قرار دادن
- ۲۶۵.....عنصر معنوی: قصد مجرمانه
- ۲۶۶.....عنصر قانونی
- ۲۶۶.....قوانین مربوط به جرایم رسانه‌ای
- ۲۶۷.....الف. جرایم رسانه‌ای مندرج در قانون مجازات اسلامی

۲۶۷.....	ب. جرایم رسانه‌ای مندرج در قانون مطبوعات
۲۷۰.....	ج. مقررات و ضوابط شبکه‌های اطلاع‌رسانی رایانه‌ای در ایران (مصوب آبان ماه ۸۰ شورای عالی انقلاب فرهنگی)
۲۷۳.....	مسئولیت ناشی از جرایم رسانه‌های الکترونیک
۲۷۵.....	الزامات قانونی راه‌اندازی سایت‌های اطلاع‌رسانی اینترنتی
۲۷۵.....	ضمانت اجراها در حوزه حقوق فناوری اطلاعات
۲۷۶.....	ادله اثبات دعوی
۲۷۸.....	۳-۴-۱. حقوق ایران
۲۸۰.....	تعارض قوانین و صلاحیت محاکم
۲۸۴.....	قانون ایران و ضمانت‌های اجرای آن
۲۸۶.....	دو نمونه تاریخی از نقض حقوق مخاطب
۲۸۸.....	یادداشت‌ها
۲۹۶.....	بی‌نوشت‌ها
۲۹۹.....	جمع‌بندی، نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهاد: جمع‌بندی کتاب
۲۹۹.....	رویکرد کلی کشورهای مورد مطالعه نسبت به حقوق مخاطب
۲۹۹.....	۱. ایران
۳۰۰.....	۲. انگلستان
۳۰۰.....	۳. آمریکا
۳۰۲.....	ارائه پیشنهاد
۳۱۰.....	یادداشت‌ها
۳۱۱.....	ضمیمه: متن و توضیحات تکمیلی راجع به لایحه آزادی اطلاعات (انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات)
۳۱۳.....	متن نامه‌نگاری‌های نهایی و قانون مصوب انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات
۳۱۴.....	متن قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات
۳۱۴.....	فصل اول. تعاریف و کلیات
۳۱۴.....	بند اول - تعاریف
۳۱۴.....	بند دوم - آزادی اطلاعات
۳۱۵.....	بند سوم - حق دسترسی به اطلاعات

۳۱۵.....	فصل دوم - آیین دسترسی به اطلاعات
۳۱۵.....	بند اول - درخواست دسترسی به اطلاعات و مهلت پاسخ‌گویی به آن
۳۱۵.....	بند دوم - نحوه پاسخ به درخواست‌ها
۳۱۶.....	فصل سوم - ترویج شفافیت
۳۱۶.....	بند اول - تکلیف به انتشار
۳۱۷.....	فصل چهارم - استثنائات دسترسی به اطلاعات
۳۱۷.....	بند اول - اسرار دولتی
۳۱۷.....	بند دوم - حمایت از حریم خصوصی
۳۱۷.....	بند سوم - حمایت از سلامتی و اطلاعات تجاری
۳۱۸.....	بند چهارم - سایر موارد
۳۱۸.....	فصل پنجم - کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات
۳۱۸.....	بند اول - تشکیل کمیسیون
۳۱۹.....	فصل ششم - مسؤولیت‌های مدنی و کیفری
۳۲۱.....	منابع و مآخذ
۳۲۱.....	الف- کتب فارسی
۳۲۳.....	ب- مقالات فارسی
۳۲۶.....	ج- انگلیسی و فرانسه
۳۲۶.....	د. قوانین
۳۲۷.....	هـ. پایگاه‌های اینترنتی
۳۲۸.....	و. فصل‌نامه‌ها و نشریات
۳۳۱.....	نمایه

«بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ»

وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا دَاوُودَ وَ سُلَيْمَانَ عِلْمًا وَقَالَا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي فَضَّلَنَا

عَلَى كَثِيرٍ مِّنْ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ

(قرآن کریم، سوره مبارکه النمل، آیه شریفه ۱۶۵)

سخن ناشر

فلسفه وجودی دانشگاه امام صادق (علیه السلام) که از سوی ریاست دانشگاه به کرات مورد توجه قرار گرفته، تربیت نیروی انسانی ای متعهد، باتقوا و کارآمد در عرصه عمل و نظر است تا از این طریق دانشگاه بتواند نقش اساسی خود را در سطح راهبردی به انجام رساند.

از این حیث «تربیت» را می‌توان مقوله‌ای محوری یاد نمود که وظایف و کارویژه‌های دانشگاه، در چارچوب آن معنا می‌یابد؛ زیرا که «علم» بدون «تزکیه» بیش از آنکه ابزاری در مسیر تعالی و اصلاح امور جامعه باشد، عاملی مشکل‌ساز خواهد بود که سازمان و هویت جامعه را متأثر و دگرگون می‌سازد.

از سوی دیگر «سیاست‌ها» تابع اصول و مبادی علمی هستند و نمی‌توان منکر این تجربه تاریخی شد که استواری و کارآمدی سیاست‌ها در گرو انجام پژوهش‌های علمی و به‌رمندی از نتایج آنهاست. از این منظر پیشگامان عرصه علم و پژوهش، راهبران اصلی جریان‌های فکری و اجرایی به حساب می‌آیند و نمی‌توان آینده درخشانی را بدون توانایی‌های علمی - پژوهشی رقم زد و سخن از «مرجعیت علمی» در واقع پاسخ‌گویی به این نیاز بنیادین است.

دانشگاه امام صادق (علیه السلام) در واقع یک الگوی عملی برای تحقق ایده دانشگاه اسلامی در شرایط جهان معاصر است. الگویی که بیش از «ربع قرن» تجربه دارد و هم اکنون ثمرات نیکوی این شجره طیبه در فضای ملی و

بین‌المللی قابل مشاهده است. طبعاً آنچه حاصل آمده محصول نیت خالصانه و جهاد علمی مستمر مجموعه بنیانگذاران و دانش‌آموختگان این نهاد است که امید می‌رود در طلیعه دور جدید فعالیتش بتواند به توسعه و تقویت آنها در پرتو عنایات حضرت حق تعالی، اهتمام ورزد.

معاونت پژوهشی دانشگاه امام صادق (علیه السلام) با توجه به شرایط، امکانات و نیازمندی جامعه در مقطع کنونی با طرحی جامع نسبت به معرفی دستاوردهای پژوهشی دانشگاه، ارزیابی سازمانی- کارکردی آنها و بالاخره تحلیل شرایط آتی اقدام نموده که نتایج این پژوهش‌ها در قالب کتاب، گزارش، نشریات علمی و... تقدیم علاقه‌مندان می‌گردد. هدف از این اقدام - ضمن قدردانی از تلاش خالصانه تمام کسانی که با آرمان و اندیشه‌ای بزرگ و ادعایی اندک در این راه گام نهادند- درک کاستی‌ها و اصلاح آنها است تا از این طریق زمینه پرورش نسل جوان و علاقه‌مند به طی این طریق نیز فراهم گردد؛ هدفی بزرگ که در نهایت مرجعیت مکتب علمی امام صادق (علیه السلام) را در گستره بین‌المللی به همراه خواهد داشت. (ان شاء الله)

ولله الحمد

معاونت پژوهشی دانشگاه امام صادق (علیه السلام)